

Terugblik

Workshop 7 maart 2023

Het Wijkkompas

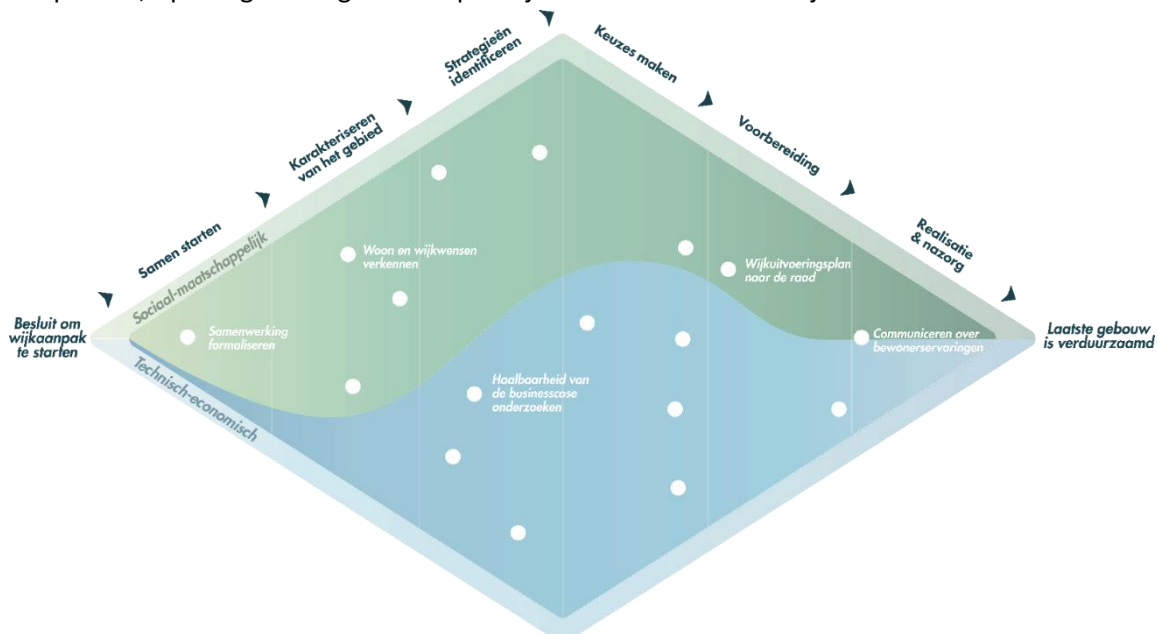

Er komt veel kijken bij het verduurzamen van wijken aardgasvrij maken van wijken. Om zo'n lang en complex proces goed in te richten en te overzien, heeft Stroomversnelling (www.stroomversnelling.nl) een passend instrument ontwikkeld: het Wijkkompas. Tijdens een workshop op dinsdag 7 maart 2023 gingen 8 deelnemers onder leiding van Dieke Schutjens (programmamanager Gebiedsgerichte Verduurzaming bij Stroomversnelling) en Klaas Vegter (programmamanager Agendasetting & kennisontsluiting beleidsmakers bij Stroomversnelling) met elkaar in gesprek over hun proces. Het gemêleerde gezelschap wist elkaar veel inzichten te bieden.

Het Wijkkompas – Dieke Schutjens en Klaas Vegter

Het [Wijkkompas](#) is een ondersteunend online instrument voor projectteams die bezig zijn met het verduurzamen van een wijk, legt Dieke uit. Het zorgt er aan de ene kant voor dat de perspectieven en belangen van verschillende relevante partijen (onder andere netbeheerder, bewoners, woningcorporatie en gemeente) in beeld blijven. Daarnaast biedt het een gemeenschappelijke taal voor iedereen die is betrokken. Dat is waardevol, want in de praktijk blijkt vaak dat mensen eenzelfde begrip op heel verschillende manieren invullen. Het Wijkkompas voorkomt dat je langs elkaar heen praat, zowel wat inhoud als proces betreft.

Daarnaast biedt het overzicht gedurende het gehele proces en geeft het per situatie aan waar de zogenaamde knooppunten zijn. Dit zijn beslissingen per fase die bepalend zijn voor het verdere verloop van het proces. Voor ieder knooppunt is een pagina ingericht met het doel, mogelijke aanpakken, tips en goed uitgewerkte praktijkverhalen uit allerlei wijken en buurten in Nederland.

Deze knooppunten zijn ingedeeld in twee sporen, namelijk de sociaal-maatschappelijke stroom en de technisch-financiële sporen. De ervaring leert volgens Klaas dat met name in het begin de nadruk op het sociaal-maatschappelijke aspect ligt en later de technisch-financiële aspecten zwaarder gaan wegen. Uiteindelijk blijven beide sporen van begin tot eind belangrijk.

Casus delen

Vervolgens worden de deelnemers uitgenodigd om hun huidige uitdaging te delen met de groep die bestond uit 9 deelnemers aan de hand van het Wijkkompas. Ze doen dit aan de hand van de bovenstaande wieber die het proces geabstraheerd weergeeft. Het is mooi om te zien dat zelfs wijken die al nadenken over de uitvoering op andere vlakken (zoals het betrekken van bewoners) zich nog in het beginstadium bevinden.

Een greep uit de uitdagingen: Er zijn bewoners die met een groep enthousiastelingen bezig zijn om een warmtenet op te zetten, maar gefrustreerd worden door een minder coöperatief warmtebedrijf dat niet de transparantie wil bieden die de bewoners nodig achten. Er zijn ambtenaren die zich zorgen maken over netcongestie. En er zijn bewoners die bang zijn dat er zoveel buurtbewoners zelfstandig aan de slag gaan dat het draagvlak voor een collectieve oplossing zal afbrokkelen.

Goede gesprekken

Tijdens het tweede deel van de middag gaan de deelnemers uiteen in twee groepen om onder begeleiding van Klaas en Dieke twee opdrachten uit te voeren aan de hand van twee knooppunten uit het Wijkkompas. Eén van de groepen bestaat uit twee betrokken ambtenaren die zich erg bewust zijn van hun rol en hun positie in de verschillende wijken. Ze worden juist vergezeld door twee bewoners die gefrustreerd zijn door de afwachtende rol van de gemeente bij het realiseren van hun plannen. De andere groep bestaat uit een gemeenteambtenaar en drie actieve bewoners die allemaal een andere dynamiek ervaren in de samenwerking binnen hun initiatief (zowel positief als negatief).

Top down en bottom up

Tijdens de deelsessie buigen de deelnemers zich onder meer over de samenstelling van samenwerkende partijen in hun initiatief en de vraag op de gemeente zich opstelt ten opzichte van de bewoners. Is de gemeente actief en leidend bij het proces of kadert het de randvoorwaarden voor de proactieve bewoners? Wat is de gewenste regierol?

Een ambtenaar van een plattelandsgemeente met een centrale kern geeft bijvoorbeeld aan dat hij in verschillende wijken verschillende rollen aanneemt. In het dorp zelf neemt de gemeente een actieve rol in. In de omliggende dorpen nemen de bewoners liever zelf het heft in handen en moet hij als ambtenaar vooral faciliteren. Een ambtenaar van een middelgrote gemeente met stadskern herkent dit beeld.

Vanuit bewonersinitiatieven is vaak behoefte aan een responsieve overheid die vanuit gelijkwaardigheid met de bewoners aan oplossingen wil werken en randvoorwaarden stelt. De initiatieven willen vooral ruimte en vertrouwen om het proces zelf vorm te geven volgens heldere afspraken en in goed overleg met de gemeente. Tegelijk kunnen bewonersinitiatieven zich voorstellen dat ze in een later stadium graag willen dat de gemeente specifieke verantwoordelijkheden neemt voor bepaalde onderdelen. Het zou in zo'n geval goed zijn om duidelijke afspraken te maken over de gewenste rolverdeling. Hiervoor kun je houvast vinden in een van de knooppunten van het Wijkkompas.

Geleerde lessen

Na de deelsessies komt iedereen voor de afsluiting weer bijeen en worden de belangrijkste inzichten gedeeld:

- Iedere wijk is anders. Soms moet de ambtenaar de kar trekken, soms ontfermen de bewoners zich het liefst over het proces. Deze rolverdeling kan ook in de loop van het proces veranderen.
- Soms moet je constateren en accepteren dat dingen niet goed zijn gegaan en gemaakte fouten samen oplossen.
- Ook al verlopen processen niet zo soepel als gehoopt, toch gebeurt er ondertussen heel veel!
- De sociaal-maatschappelijke component wordt vaak onderschat, zeker in de beginfase van het proces van de wijkaanpak. Zonde, want dit is een voorwaarde voor een succesvol proces. Vroeg betrekken van bewoners (initiatieven) en aanhaken bij informele netwerken scheelt veel gedoe.

Meer informatie over het Wijkkompas

In januari 2023 vond er een kennisatelier over het Wijkkompas door Dieke en Klaas plaats. [Hier](#) kun je het kennisatelier terugkijken en [hier](#) staat de presentatie van Stroomversnelling. [Hier](#) kun je de terugblik lezen.

Het Wijkkompas is te vinden en gratis te gebruiken op www.wijkkompas.nl.